

3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu

Sorumluluk¹

Madde 9 – (Değişik: 12/6/2003-4892/4 md.)

Uzman jandarmalar, çavuş rütbesi taşıyan asker kişi sayılırlar. Bunlar muvazzaflık hizmetinde ve yedeklik döneminde iken hizmete çağrıldıklarında uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, erbaş ve erlerin üstü olup, disiplin ve cezaî müeyyideler ile yargılama usulü bakımından erbaşlarla aynı hükümlere tâbi tutulurlar. Askerî öğrencilerle astlık ve üstlük münasebetleri yoktur.

Uzman jandarmalar, terhis kaydı, yedeklik yoklaması, hizmete celp, eğitim ve tatbikat gibi yedeklik dönemine ilişkin olarak bu Kanunda düzenlenmeyen hususlarda 1111 sayılı Askerlik Kanununun ilgili hükümlerine tâbidirler.

Uzman jandarmalar, mülkî görevlerin ifası sırasında işledikleri suçlardan dolayı 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine tâbidirler.

AÇIKLAMA:

A. Uzman jandarmalar çavuş rütbesini taşıyan asker kişi olup uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, erbaş ve erlerin üstüdür.:

Uzman jandarmalar, çavuş rütbesini taşıyan asker kişidirler. Uzman jandarmalar, asker kişi sayılmalarının sonucu olarak askerlerin tabi oldukları hükümlere tabidirler.

Uzman jandarmalar, TSK.lerinde görev yaptıkları muvazzaflık hizmetinde ve emeklilik, istifa vb. sebeplerle TSK.den ayrılmalarını müteakip yedeklik dönemlerinde iken hizmete çağrıldıklarında uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, erbaş ve erlerin üstü olup, disiplin ve cezaî müeyyideler ile

¹ Bu Sayfada yer alan açıklamalardan alıntı yapmak için, alıntı yapılan yazıya şu ibare eklenmelidir : “Açıklamalı, notlu, en son içtihatlı, ek ve örnekli Uzman Jandarma Kanunu ve Uz.J. Atama ve Sicil Yönetmeliği, 768 s., Taşyürek Yayınları, Ankara 2002, 1. Baskı” **isimli Kitaptan alıntı yapılan ve askerihukuk.net isimli web sitesine konulan bu dosya ve açıklamaların tüm hakları anılan kitabın yazarı (E.) Hak.Alb. Orhan ÇELEN'e aittir.** Bu ibare eklenmek şartıyla, buradaki dosyalardan Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa uygun kısa alıntılar yapılabilir, ancak yazarının izni olmaksızın açıklama ve dosyanın tamamı başka bir mecraya kopyalanamaz veya başka yerde yayınlanamaz

yargılama usulü bakımından erbaşlarla aynı hükümlere tâbi tutulurlar. Uzman jandarmalar askeri şahıs olarak TSK.lerinin rütbe hiyerarşisi içerisinde uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er ile askerlik yükümlülüğünü yerine getiren er ve erbaşlardan daha üst rütbededirler.

Uzman jandarmalar, disiplin ve cezaî müeyyideler ile yargılama usulü bakımından erbaşlarla aynı hükümlere tâbi tutulurlar. Askerî öğrencilerle astlık ve üstlük münasebetleri yoktur.

Uzman jandarmaların disiplin amiri sıfatıyla verebilecekleri ceza türleri ve miktarları konusunda As.C.K.nun 4551 sayılı Kanunla değişik 171 nci maddesiyle **B. Disiplin ve cezaî müeyyideler ile yargılama usulü bakımından erbaşlarla aynı hükümlere tabidirler:**

Uzman jandarmalar, askerlerin tabi oldukları hükümlere tabi olmalarının bir diğer sonucu olarak, disiplin ve cezaî müeyyideler ve yargılama hukuku bakımından erbaşlarla aynı hükümlere tabidirler.

Ancak, 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı “Askeri Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile uzman jandarmaların (ve uzman erbaşların) kısa hapis cezaları ve disiplin cezaları yönünden erbaşlardan ayrı bir konuma getirilmiş oldukları görülmektedir.

Örneğin, As.C.K.nun 4551 sayılı Kanunla değişik 23/B üçüncü ve 165 nci maddesinin (A) fıkrasında; uzman jandarmalara (ve uzman erbaşlara) verilebilecek kısa hapis cezaları ile disiplin cezalarının subay ve astsubaylar ile MSB.lığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli Devlet memurlarına verilecek cezalarla aynı tür cezalar olduğu görülmektedir. As.C.K.nun 23 üncü maddesinin (C) fıkrasında ve 165 nci maddesinin (C) fıkrasında ise, erbaş ve erlere verilebilecek kısa hapis cezaları ve disiplin cezaları ayrıca gösterilmiş bulunmaktadır.

As.C.K.nun 23/B üçüncü ve 165/A maddesinde yer alan, uzman jandarmalara (ve uzman erbaşlara) uygulanacak kısa hapis cezaları ile disiplin ceza miktar ve türlerinin, erbaşlara verilecek ceza türlerinden farklı olduğu görülmektedir.

² 171 inci maddeye bağlı bu Cetvel için bu Kitabın sonunda yer alan As.C.K.na bkz.

Askeri Ceza Kanunundaki yeni düzenleme, uzman jandarmaların (ve uzman erbaşların) kısa hapis cezaları ve disiplin cezaları yönünden erbaşlardan ayrıldıklarını, subay ve astsubaylarla benzer hükümlere tabi tutulduklarını göstermektedir.

Bu yeni düzenlemenin, Uzman Jandarma Kanununun 9 uncu maddesinde yer alan ve uzman jandarmaların “erbaşlarla aynı hükümlere tabi tutulacakları”na ilişkin kurala, bir istisna olduğunu düşünmekteyiz.

4551 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmayan durumlarda ise, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununun 9 uncu maddesinde yer alan “*erbaşlarla aynı hükümlere tabi tutulacakları*”na ilişkin hükmün devam ettiği açıktır.

Uzman jandarmaların muvazaflık hizmetini yapan erbaşların tabi oldukları hükümlere tabi olmaları:

Kanun koyucu bu konuda 2 ana unsur saymaktadır. Bunlar; disiplin ve cezai müeyyideler ile yargılama usulüdür.

a. Disiplin ve cezai müeyyideler bakımından:

İç Hz.K.nun 13 üncü maddesinde tarifini bulan disiplinin muhafazası ve idamesi için hususi kanunlarla cezai ve hususi kanun ve nizamlarla idari tedbirlerin alınacağı yine aynı maddenin son fıkrasında hükümlenmiştir.³ Amir maiyetinden mutlak bir itaat beklemeye ve istemeğe haklıdır(İç Hz.Yönt. 13). Resmi işlerden dolayı sırası düştükçe verilen öğütlerin, yapılan tembih ve ihtarların hükümsüz ve tesirsiz kaldığını gören ve hususiyle vazifede ihmal ve kayıtsızlık sezen her amir derhal kanuni yetkilerini kullanarak maiyetini yola getirmeye mecburdur(İç Hz.Yönt. 21). Ast'ında mesleğin istediği mutlak itaati gönül isteği ile yapması şarttır(İç Hz.Yönt. 4).

Disiplinin azıcık dahi bozulduğunu veya gevşediğini sezen her amir bunun maddi ve manevi sebeplerini araştırarak gidermeğe ve disiplinin korunması için icabında kanun ve nizamlar dairesinde her türlü tedbirleri almaya ve yetkilerini tamamiyle kullanarak disiplini sağlamaya mecburdur(İç Hz.Yönt. 3).

³ Ayrıntılı bilgi için bkz: Çelen, Orhan; Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği, Askeri Ceza Kanunu, Disiplin Mahkemeleri Kanunu, Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, Ankara Nisan 2002, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 10. Baskı, s.28-30

Silahlı Kuvvetlerde ve her şeyin üstünde tutulması iktiza eden disiplinin muhafazası için kanun, nizam ve emirlere aykırı hareket edenler suçları nisbetinde cezalandırılır(İç Hz.Yönt. 54).

Uzman jandarmalarda bir ast olarak üstlerine ve amirlerine karşı riayetle yükümlüdürler. Kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak bir itaat göstermek zorundadırlar. Ayrıca astlarının ve üstlerinin hukukuna riayetle yükümlüdürler. Böyle davranmadıkları zaman disiplin bozulmuş olur. Disiplinin muhafazası ve idamesi için kendileri hakkında disiplin ve cezai müeyyideler tatbik olunur. Bu çerçevede diğer asker kişiler gibi (Asker kişi için bkz: As.C.K. 3) Askeri Ceza Kanunu ve Disiplin Mahkemeleri Kanununun disiplin ve cezai hükümlerine tabi olurlar.

1. Askeri yargıya tabi suçları:

1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu, asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar hakkında uygulanır. Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere, As.C.K.nun uygulanabilmesi için, suçun failinin askeri şahıs⁴ olması, ayrıca fiilin de askeri bir suç olması gereklidir. Askeri suçlar; sırf askeri suçlar ve askeri suç benzeri olarak tasnif edilmektedir. Askeri kabahatler ise; As.C.K.nun kısa hapis cezası ile cezalandırdığı fiillerdir(As.C.K. 1/2). Kısa hapis cezası; oda hapsi ve göz hapsi⁵ cezalarını ihtiva eder. As.C.K.daki suçlardan hangisinin askeri kabahat cinsinden olduğu As.C.K.nun 18 inci maddesinde gösterilmiştir. Bu maddede yazılı fiiller işlendiğinde, cezası mahkemece verilebileceği gibi, disiplin amirince disiplin cezası ile de tecziye edilebilir (As.C.K. 18/2). As.C.K.nun 18/2 inci maddesinde gösterilenler; 82, 96 ve 136 ncı maddelerin 1 numaralı ve 93, 116, 117 ve 150 nci maddelerin 2 numaralı fıkralarında ve ayrıca 68, 83,⁶ 86,⁷ 108, 130,⁸ 137 ve 145 inci maddelerde yazılı kısa hapis cezaları ile cezalandırılan fiillerdir.

⁴ Askeri şahıs tanımı ile ilgili olarak bir evvelki bölümde yer alan açıklamaya bkz.

⁵ As.C.K., 4551 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce diğer bir kısa hapis cezası türü, katıksız hapis cezası idi. Ancak As.C.K.nun 4551 sayılı Kanunla değişikliğini müteakip, katıksız hapis cezası ve bu cezanın uygulanması ile ilgili hükümler yürürlükten kaldırılmış bulunmaktadır.

⁶ 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanununun 38 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

⁷ 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanununun 38 nci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

As.C.K.da yer alan askeri kabahatlerin çoğu, Dis.Mah.K. tarafından iktibas edilerek "disiplin suçu" haline getirilmişlerdir. Böylece, disiplin suçu haline getirilen bu askeri kabahatler hakkında As.C.K. da yer alan hükümler kısmen veya tamamen zımni olarak ilga edilmişlerdir (Dis.Mah.K. 64). Bu zımni ilga hali, As.C.K. daki hükmün bütünüyle iktibas edildiği hallerde tamdır. Bazı hallerde ise, As.C.K.ndaki hükmün bir kısmı iktibas edilmiştir. Bu gibi hallerde iktibas edilmeyen kısım itibariyle As.C.K.ndaki hüküm yürürlüğünü korur.⁹ Dis.Mah.K.da yer alan disiplin suçları, bu kanunun oda hapsi veya göz hapsi ile cezalandırdığı eylemlerdir. Bu suçlardan dolayı kovuşturma yapıp mahkeme tarafından failin cezalandırılması, disiplin amirinin veya nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutanın takdirine bağlıdır(Dis.Mah.K. 7). Disiplin amirleri As.C.K.da kendisine tanınan yetki içinde faile oda hapsi veya göz hapsi cezası verebileceği gibi dilerse sanık hakkında suç dosyası hazırlayarak nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askeri kurum amirine sevk edebilir. Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan birlik komutanı veya kurum amiri de serbesttir: dilerse faili kendi cezalandırır, dilerse disiplin mahkemesine sevk eder(Dis.Mah.K. 14). Disiplin suçlarının neler olduğu Dis.Mah.K.nun 47 ila 61 inci maddelerinde gösterilmiştir. Bunlar As.C.K.nun askeri kabahat türünden olan suçların iktibas yoluyla alınmış halleridir. Bu kanunda yazılı cezalarda sırf askeri suçlarda olduğu gibi para cezasına veya diğer tedbirlere çevrilemez.

Askeri Ceza Kanununda yer alan askeri cürüm ve kabahatlerden başka bir de "disiplin tecavüzü" ve "disiplin kabahatleri" vardır. Bunlar; ceza kanunlarında gösterilmemekle birlikte askeri terbiyeyi, disiplini bozan ve bu nedenle disiplin cezası ile cezalandırılan fiil ve tekasüllerdir(As.C.K. 162 vd.). Disiplin tecavüzünden dolayı fail hiçbir zaman mahkemeye sevk edilmez ve ancak disiplin yolu ile cezalandırılabilir. Bu takdirde de disiplin amiri faili cezalandırmak zorunda değildir.

⁸ As.C.K.nun 130 ncu maddesi, 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanunla değiştirilmiş ve evvelce maddede varolan kısa hapis ve ağır hapis cezaları metinden çıkarılmış, maddenin yeni şeklinde bu suçu işleyenlere sadece hapis cezası öngörülmüştür.

⁹ Özbakan, Hulusi: Askeri Ceza Kanunu, A.g.e., s.17

2. Disiplin suçları:¹⁰

(Disiplin = Discipline) kelimesinin aslı (discere, discipulus) dur ki mânası; öğretmek ve terbiye etmek fen ve san'atı demektir. ¹¹

T.S.K.lerinin vazifesi; Türk yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kollamak ve korumaktır(İç Hz.K. 35). Bunun temini disiplinli bir ordu ile mümkündür. Cumhuriyete sadık, vatanını seven, iyi ahlaklı, üstüne itaat eden, hizmetin yapılmasında sebat ve gayret gösteren, cesaretli ve atılgan, icabında hayatını hiçe sayan, bütün silah arkadaşları ile iyi geçinen, birbirlerine yardım eden, intizamı seven, yapılması men edilen şeylerden kaçınan, sıhhatini koruyan her askerin (Bkz: İç Hz.K. 39) disiplin kelimesinin ifade ettiği manaya uygun davranmış olacağı muhakkaktır. İç Hz.K.na göre disiplin; kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak bir itaat ve astının ve üstünün hukukuna riayet etmektir(md. 13/1).

Görüldüğü üzere, askeri disiplin iki unsurdan oluşmaktadır. Birincisi; kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak itaattir. İkincisi de, astının ve üstünün hukukuna riayet etmektir. Bu iki kavram birbirini tamamlar. Tek başına disiplinin varlığından söz edilemez. Disiplinin temininin birinci şartı; kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak bir itaattir. Bu da, hizmet ve vazife gereği olarak kanunların, nizamların öngördüğü veya amirlerin emirleri gereği olan hususlara harfi harfine büyük bir sadakatle, riayetle vücuda gelir. Disiplinin diğer şartı ise, astın ve üstün hukukuna riayet etmektir. İç Hz.K.nun 14 ncü maddesi; astın, amir ve üstüne umumi âdap ve askeri usullere uygun tam bir hürmet göstermeye, amirlere mutlak surette itaate ve kanun ve nizamlarda gösterilen hallerde üstüne mutlak itaatte mecbur olduğunu açıklamaktadır. Ast muayyen olan vazifeleri aldığı emri vaktinde yapar ve değiştirmez, haddini aşamaz. (Ast'ın vazifeleri için İç Hz.Yönt.nin 4-12 nci, amirin vazifeleri için 13-27 nci maddelerine bkz).

İç Hz.K.nun 15-18 nci maddelerinde ise amirin vazifeleri zikrolunmuştur. Amir; maiyetine hürmet ve itimat hisleri verir. Maiyetin ahlâki, ruhi ve bedeni hallerini daima nezaret ve himayesi altında bulundurur. Amirin maiyetine karşı daima bitarafılık ve hakkaniyeti

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelen, Orhan: A.g.e., s. 22, 23, 403 vd.

¹¹ Taşkın, Rifat: A.g.e., s.256

muhafazası esastır(İç Hz.K. 17). Amirin maiyetine karşı büyük bir sevgi ve muhabbet beslemesi, onları koruması ve kollaması, tehlike anında onların yanında olması, bunlara da bu hisleri telkin etmesi gerekir. Tam ve sağlam bir disiplin için, amir ile maiyetin karşılıklı sevgi ve saygı ile birbirlerine itimat beslemeleri şarttır. Böyle olmayan disiplin tehlikeli olur ve sıkışık zamanlarda çabuk gevşer, bu da muvaffakiyetsizliği ve felaketi doğurur(İç Hz.Yönt. 2). İç Hz.K.nun 13 ncü maddesinin üçüncü fıkrası; "Disiplinin muhafazası ve idamesi için hususi kanunlarla cezai ve hususi kanun ve nizamlara idari tedbirler"in alınacağını öngörmüştür. 14 ncü maddesinin son fıkrası da "itaat hissini tehdit eden her türlü tezahürler, sözler, yazılar ve fiil ve hareketler cezai müeyyidelerle men olunur" hükmünü haizdir. Keza 18 nci maddesine göre "Amir; maiyetine disiplini bozan fiil ve hareketlerinden dolayı disiplin cezaları verir. Disiplin cezalarının mahiyeti ve verilmesi usulü hususi kanundaki hallere göre tayin ve tespit olunur."

İç Hz.Yönt.nin 3 ncü maddesine göre de "Disiplinin azıcık dahi bozulduğunu veya gevşediğini sezen her amir bunun maddi ve manevi sebeplerini araştırarak gidermeye ve disiplinin korunması için icabında kanun ve nizamlar dairesinde her türlü tedbirleri almaya ve yetkilerini tamamıyla kullanarak disiplini sağlamaya mecburdur."

Yukarıda sayılan yetkilerin gereği olarak ve askeri disiplinin temini için, disiplin amirine disiplin yoluyla maiyetini cezalandırabilme olanağı tanınmıştır. As.C.K.nun 162. maddesinden 191'e kadar varan maddeleri disiplin amirine tanınan bu suç ve cezaları ile ilgilidir. Disiplin amirlerinin rütbelere göre ceza verme yetkileri As.C.K.nun 171 inci maddesine bağlı Cetvel ile düzenlenmiştir. Anılan Cetvel için bu Kitabın sonunda yer alan Askeri Ceza Kanununa bkz.

Uzman jandarmalara verilebilecek disiplin cezaları:

As.C.K.da Değişiklik Yapılması Hakkında 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanunun 32 nci maddesiyle As.C.K.nun 165 nci maddesi 26.5.2000 tarihinde yürürlüğe girmek üzere değiştirilmiş bulunmaktadır. Bu değişiklik ile; uzman jandarmalara (ve uzman erbaşlara) disiplin amirlerince verilebilecek disiplin cezaları As.C.K.nun 165/A ncı maddesinde açıkça gösterilmiş bulunmaktadır. As.C.K.da yapılan bu değişiklik ile, uzman

jandarmaların (ve uzman erbaşlar) disiplin ceza hukuku açısından statüleri, erbaşlardan ayrı olarak düzenlenmiştir.

As.C.K.nun 171 nci maddesinde 4551 sayılı Kanunla yapılan değişikle, 171 nci maddeye bağlı Cetvel'de değiştirilmiş bulunmaktadır. Bu Cetvel'de, uzman jandarmaların (ve uzman erbaşların) disiplin amiri olarak ceza yetkileri ile kendilerine verilebilecek disiplin cezaları ile miktarları gösterilmiştir.

Uzman jandarmalar tarafından verilebilecek disiplin cezaları:

Uzman jandarma, uzman erbaş ve erbaşlar (sadece müfrez¹² oldukları sürece) disiplin ceza amiri olarak Cetvel'de gösterilen kişilere sadece şu cezaları verebilirler:

- 1- Uyarı cezası,
- 2- Bir hafta sonu tatili izinsizlik cezası,
- 3- İki güne kadar sıra harici hizmet cezası.

Bu cezalar haricinde kimseye başka bir ceza veremezler.

Disiplin amirleri tarafından uzman jandarmalara verilebilecek disiplin cezaları:

Disiplin amirleri tarafından uzman jandarmalar ile uzman erbaşlara verilebilecek disiplin cezaları da yine bu Cetvel'de ayrı olarak gösterilmiş bulunmaktadır. Ancak, As.C.K.nun 165/A maddesindeki düzenleme nedeniyle uzman erbaşlara “izinsizlik” ve “sıra harici hizmet” cezalarının verilemeyeceği kanaatini taşımaktayız. Buna göre; astsubaylar (Müfrez buldukları sürece) erbaş ve erlere; iki hafta sonu tatili izinsizlik ve 3 güne kadar sıra harici hizmet cezası verme yetkisine sahip iken, uzman jandarmalara (ve yukarıda açıklanan gerekçe ile uzman erbaşlara) izinsizlik ve sıra harici hizmet cezalarını veremezler. Diğer disiplin amirleri de aynı gerekçe nedeniyle uzman erbaşlara “izinsizlik” ve “sıra harici hizmet” cezalarını veremeyeceklerdir. Astsubaylar, uzman jandarma (ve uzman erbaşlara) sadece 3 güne kadar göz ve oda hapsi cezası verebilirler.

Diğer disiplin amirlerinin uzman jandarma (ve uzman erbaşlar)

¹² Müfrez birlik: Bağlı olduğu birlikle aynı garnizonda konuşlandırıl-mayan birliklerdir. (Bkz: MS 76-3 Türk Silahlı Kuvvetleri Müşterek Askeri Terimler Sözlüğü, s. M-14)

yönünden disiplin ceza yetkileri ile ilgili olarak As.C.K.nun 171 nci maddesine bağlı Cetvel'e bkz.¹³

Öte yandan, As.C.K.da değişiklik yapan 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanun ile askeri şahıslar hakkında uygulanacak kısa hapis cezaları ve fer'i cezalarda yeniden düzenlenmiş bulunmaktadır. As.C.K.nun 4551 sayılı Kanunla değişik 23 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre uzman jandarma ve uzman erbaşlara verilebilecek kısa hapis cezaları gösterilmiş ve subay, astsubay ve MSB.lığı ve TSK.lerinde görevli Devlet memurları ile aynı fıkrada düzenlenmişlerdir. Bu düzenlemede, uzman jandarma ve uzman erbaşlara dört haftaya kadar göz ve oda hapsi cezaları verilebileceği öngörülmüşken, erbaş ve erlere sadece dört haftaya kadar oda hapsi cezası verilebileceği belirlenmiştir.

As.C.K.nun 4551 sayılı Kanunla değişik 29 uncu maddesine göre de, askeri şahıslar hakkında hükmolunacak fer'i cezalar; Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası, rütbenin geri alınması cezası ve askeri öğrencilik hukukunu kaybettirme cezasıdır. Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası askeri mahkemeler veya adliye mahkemelerince, sadece subay, astsubay, uzman jandarmalar ve özel kanunlarında bu cezanın uygulanacağı belirtilen asker kişiler hakkında asıl ceza ile birlikte - As.C.K.nun 30. maddesinde yazılı hallerde- verilir. (Bkz: As.C.K.nun 4551 sayılı Kanunla değişik 30 uncu maddesi) Rütbenin geri alınması cezası ise sadece erbaşlar hakkında uygulanır.(Bkz: As.C.K. 35)

T.C. Anayasası'nın 129 ncu maddesinin üçüncü fıkrası, bütün memurlar hakkında verilen disiplin cezalarının (uyarma ve kınama cezasıyla ilgili olanlar hariç) yargı organlarının denetimi dışında bırakılmıyacağını tesbit etmekte iken 4 ncü fıkrasında, Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir. Böylece, disiplin yoluyla T.S.K. mensuplarına verilecek cezalar için hiçbir yargı organına başvurulamayacağı açıklanmıştır.

¹³ Anılan Cetvel için bu Kitabın sonunda yer alan As.C.K.nun 171 nci maddesine bkz.

As.C.K.da gösterilen ve disiplin cezasını gerektiren fiiller iki çeşittir. Bunlar; "Disiplin tecavüzü" ve "Disiplin kabahatleri"dir. 477 sayılı Dis.Mah.K.nun 47 ila 61 nci maddeleri arasında ise "Disiplin suçları"nın neler olduğu belirtilmiştir. Buna göre; disiplin cezasını gerektiren suçları, "Disiplin tecavüzleri", "Disiplin kabahatleri" ve "Disiplin suçları" olarak üç gruba ayırmak mümkündür.

(a) Disiplin tecavüzleri:

Askeri terbiyeyi, disiplini bozan ve hiçbir ceza kanununun maddelerine uymayan fiiller ve tekâsüllerdir(As.C.K. 162/1-A). Disiplin tecavüzlerinde disiplin amirleri ceza verip vermemekte serbesttir. Disiplin amiri, bir fiilin disiplin tecavüzü niteliğinde olduğuna kanaat getirdiği takdirde bu fiile ceza verip vermeme konusunda bir kanaate varacak, ceza vermeye karar verdiğinde ise, As.C.K.nun 165 nci maddesinde yazılı cezalardan birini 171 nci maddeye bağlı cetveldeki yetkileri dahilinde tayin ve çektirecektir.¹⁴ Ancak bu suçtan dolayı ceza vermediği takdirde hiçbir kimse disiplin amirini kınayamaz, sorumlu tutamaz. Bu yetki tamamiyle disiplin amirine ait bulunmaktadır.

Disiplin ceza yetkisini kullanırken bazı evrakların düzenlenmesi gereklidir. Bu açıdan, savunma alma, savunma verme, ceza emri ile tebliği ve verilen cezaya itiraz ile ilgili örnek formlar için bu Kitabın Ekler Bölümüne bkz.

Yukarıda belirtilen cezalandırma yetkisi, "kanunsuz suç veya ceza olmaz" prensibinin bir istisnasıdır. Esasında kanunun açık olarak cezalandırmadığı bir fiil için hiçbir kimseye ceza verilemez. Suç olan her fiilin kanunda açıkça gösterilmesi gerekir. Bu konu suç ve cezaların kanuniliği kuralı içinde incelenir ve "Kanunsuz ceza olmaz = Nulla poena sine lege" olarak ifade edilir. Böyle bir yetki, yurt ve milletin saadet ve selametini ve istiklalini temin etmek ve Cumhuriyeti korumakla görevlendirilen Silahlı Kuvvetlere tanınmıştır. Bunun haricinde hiçbir kişi ve kuruluşa, kişi özgürlüğünü kısıtlayıcı, hürriyetinden mahrum edici nitelikte hapis cezası verme yetkisi tanınmamıştır. Bu sebeple, disiplin amirlerinin bu yetkilerini adil ve hakkani olarak kullanmaları, ve ancak disiplinin önemli derecede

¹⁴ 171 inci maddeye bağlı bu Cetvel için bu Kitabın sonunda yer alan As.C.K.na bkz.

bozulduğu veya yapılan fiilin başkalarına kötü örnek teşkil ettiği hallerde ceza vermeleri uygun olur. Bu takdirin kullanılmasında keyfi davranmak, hissi olarak karar vermek uygun olmaz. Aksi takdirde disiplin tesis edilemez.

Disiplin tecavüzü kabul edilen fiillere mahkemelerin ceza tayin hakları yoktur. Mahkeme, fiilin disiplin tecavüzü niteliğinde olduğunu anladığı duruşmayı bırakarak (muhakemenin tevkifi ile) ceza verilmek üzere evrakı disiplin amirine gönderir(As.C.K. 179).

(b) Disiplin kabahatleri:

As.C.K.nun 18 nci maddesinde yazılı fiillerin hafif halleridir(As.C.K. 162/1-B). Bu fiillerden bir kaçı hariç, diğerleri 477 sayılı Dis.Mah.K.na alınmışlardır. Bunlar, 477 sayılı Kanuna alındıktan sonra "disiplin suçu" olarak nitelendirilmiştir. Dis.Mah.K.na alınan ve "disiplin suçu" sayılan bu fiillerin artık As.C.K. yönünden uygulanma kabiliyeti kalmamıştır.

As.C.K.nun 18 nci maddesinin (A) bendinde yazılı askeri kabahat nevinden olan suçlardan, 82/1, 96/1, 136/1 ve 150/2 nci maddeler ile (B) bendinde yazılı olanlardan 68, 83, 86, 108, 130 ve 145 nci maddelerde yazılı kısa hapis cezalarını mucip olanlar Dis.Mah.K. tarafından iktibas edilmekle, "disiplin suçu" olarak yeniden düzenlenmişler ve As.C.K. yönünden tatbik imkânları kalmamıştır.

Kanaatimizce; 4551 sayılı Kanun ile As.C.K.da yapılan son değişiklikleri müteakip, 18 nci maddenin (A) bendinde yazılı suçlardan, sadece 93/2 ve 117/2 nci maddelerde yazılı olan fiillerin hafif halleri ile (B) bendinde yazılı olanlardan 137 nci madde de yazılı kısa hapis cezası halen askeri kabahat niteliğini korumaktadır.

Disiplin kabahati teşkil eden bir fiilin disiplin cezası ile cezalandırılması veya mahkemeye verilmesi disiplin amirinin reyine ve takdirine bağlıdır(As.C.K. 162/2). Dilerse kendisi As.C.K.nun 171 nci maddesine bağlı Cetvelde¹⁵ yazılı ceza yetkileri dahilinde 165 nci madde de yazılı cezalardan birisini tayin ve çektirir, dilerse ceza yetkisini kullanmayarak fail hakkında suç dosyası tanzim ederek mahkemeye sevk eder.

Bir disiplin kabahati söz konusu olduğunda failin cezalandırılması zorunludur. Disiplin amirinin ceza verip vermeme yetkisi yoktur. Failin

¹⁵ Bkz: Bu Kitabın sonunda yer alan As.C.K.nun 171 nci maddesine bkz.

cezalandırılması muhakkak lâzımdır. Ancak dilerse kendisi ceza verir, dilerse mahkemeye sevk eder. Takdir yetkisi sadece buna ilişkindir.

Kabahat nevinden kabul edilen fiiller nedeniyle disiplin amiri tarafından faile verilecek disiplin cezası kanun maddesinde yazılı kısa hapis cezasından başka olamaz(As.C.K. 166/C). Ancak bu cezanın failin rütbesine göre nevinin değişmesi mümkün ise de her halükarda kısa hapis cezasından biri olacağı muhakkaktır. Oysa disiplin tecavüzlerinde faile 165 nci maddede yazılı cezalardan herhangi biri verilebilir.¹⁶

(c) Disiplin suçları:

Bunlar 477 sayılı Dis.Mah.K.nun oda ve göz hapsi cezası ile cezalandırıldığı eylemlerdir(Dis.Mah.K. 41). As.C.K.nun 18 nci maddesindeki askeri kabahatlerin büyük bir kısmı Dis.Mah.K.na alınmakla birer "disiplin suçu" niteliğini kazanmışlardır.

Disiplin suçları, Dis.Mah.K.da tarif edilmiş olan suçlardır. Bunlar; Amir ve üste saygısızlık(md. 47), İtaatsizlik edenler(md. 48), Bilerek doğru söylemeyenler(md. 49), Kısa süreli kaçma ve izin süresini geçirme(md. 50), Kaçmaya kalkışanları haber vermiyenler(md. 51), Hizmete mahsus eşyanın harabolmasına sebebiyet verenler veya kaybedenler(md. 52), Astına hizmetle ilgili olmıyan emir verenlerle hediye isteyen veya borç alanlar(md. 53), Astlarını gözetim görevinde ihmal ve kusuru olanlar(md. 54), Astına söven, hakaret eden ve kötü davrananlar(md. 55), Nöbet talimatına aykırı hareket edenler(md. 56), Hoşnutsuzluk yaratanlar(md. 57), Sarhoşluk ve yasak edilen yerlere girmek(md. 58), Kumar oynayanlar(md. 59), Meslek kuruluşlarına, izin verilmeyen derneklere, spor kulüplerinin faal üyeliklerine girenler(md. 60) ve Yasak edilen kitap ve saireyi okuyan veya bulunduranlar(md. 61) başlıklarını taşıyan maddelerdeki suçlardır.

Bir disiplin suçu işlendiğinde disiplin kabahatleri gibi bunlarında mutlaka cezalandırılması gerekir. Ancak disiplin amiri bu konuda serbesttir. Dilerse kendi yetkisi içerisindeki (md. 171) bir disiplin cezasını (oda veya göz hapsi) tayin eder, dilerse failin disiplin mahkemesine gönderilmesini sağlar(Dis.Mah.K. 7). Teşkilatında disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askeri kurum amiri ise; herhangi bir suretle bir disiplin suçunun

¹⁶ Bkz. Erman, Sahir: A.g.e., s.291

işlendiğini öğrendiğinde doğrudan doğruya disiplin cezası vermeye yetkili olur ve buna dayanarak oda veya göz hapsi cezasıyla cezalandırılmasını uygun görmezse dava açılmasının gerekip gerekmediğine karar vermek üzere derhal disiplin hazırlık soruşturması yapılmasını emreder. Aksi halde yukarıdaki şekilde işlem yapılmak üzere durumu disiplin cezası vermeye yetkili en yakın disiplin amirine bildirir ve varsa evrakı gönderir(Dis.Mah.K. 14).

Jandarma personelinin adli hizmetlerden doğan suçları:

İlçe ve merkez ilçe jandarma bölük komutanları ile bu hizmeti vekaleten yürütenler (subay ve astsubay) adli hizmetlerden doğan suçlarda, CMUK.nun 154/4 üncü maddesindeki hükme tabidirler. Buna göre; zabıta amirleri hakkında hakimlerin vazifelerinden dolayı tabi oldukları muhakeme usulü tatbik olunacaktır.(Bkz: 4.4.1929 tarihli ve 1402 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu md. 154/4). Bu hüküm gereğince, maddede sayılan jandarma personeli hakkında, mülki hizmetlerden doğan suçlarda 24.2.1983 tarihli ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 82 ve müteakip maddelerinde yazılı hakim ve savcıların tabi oldukları muhakeme usulü uygulanır.

Konu ile ilgili olarak JTGYK.nun 15, JTGY.Yönt.nin 185 ile 186 ncı maddeleri aşağıya çıkarılmıştır:

Disiplin ve Soruşturma Usulleri

JTGYK. MADDE 15 - Jandarma personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

a) Subay, astsubay, uzman jandarma, askeri öğrenci, erbaş ve erlerle sivil memurların disiplin yolu ile cezalandırılmaları; Garnizon komutanlarının yetkileri saklı kalmak kaydıyla kendi yetkili disiplin amirlerince, işçilerle sözleşmeli ve geçici personelin cezalandırılmaları ise yürürlükte olan sözleşme hükümlerine göre yapılır.

b) Jandarma personelinin işledikleri disiplin suçları için 477 sayılı "Disiplin Mahkemeler Kurulu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun" hükümleri uygulanır.

(Ek: 20.8.1993 - KHK. 507/2 md.) Jandarmanın mülki görevlerini ilgilendiren ve disiplin cezasını gerektiren fiilleri ortaya çıktığında valiler, il jandarma alay komutanından; kaymakamlar, ilçe jandarma bölük komutanından gereken cezanın verilmesini talep ederler. Alay ve bölük komutanları bunlar hakkında, askeri mevzuat çerçevesinde gerekli işlemi yaparlar.

c) Jandarma personelinin askeri yargıya tabi suçlarında, 353 sayılı "Askeri Mahkemeler Kurulu ve Yargılama Usulü Kanunu" na göre işlem yapılarak haklarında 1632 sayılı "Askeri Ceza Kanunu" ile 765 sayılı "Türk Ceza Kanunu" hükümleri tatbik olunur.

d) Jandarma personelinin mülki hizmetten doğan veya bu tür hizmeti yaparken işlenen suçlarında; 15.5.1930 gün ve 1609 sayılı "Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri

Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun" hükümleri saklı kalmak şartıyla 4.2.1913 tarihli "Memurun Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatı"¹⁷ hükümlerine göre işlem yapılır.

e) Adli hizmetlerden doğan suçlarda; ilçe ve merkez ilçe jandarma bölük komutanları ile bu hizmetleri vekâleten yürütenler hakkında 1412 sayılı "Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu"nun 154/4 ncü maddesi gereğince 24.2.1983 gün ve 2802 sayılı "Hakimler ve Savcılar Kanunu" nun 82 ve müteakip maddelerinde gösterilen hâkim ve savcıların tabi oldukları muhakeme usulü uygulanır.

f) Jandarma personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

Disiplin Soruşturmaları

JTY.Yönt. MADDE 185 - Jandarma Subay, Astsubay, uzman Jandarma, askeri öğrenci erbaş ve erleriyle sivil memurların, disiplin yoluyla cezalandırılması; kendi disiplin amirlerinin yetkisindedir. Garnizon komutanlarının bu konudaki yetkileri saklıdır. 1475 Sayılı İş Kanununa tabi personelin cezalandırılması 1475 Sayılı İş Kanununa yürürlükteki toplu iş sözleşmesi hükümlerine bağlıdır.

(5.1.1994 tarihli ve 21809 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ek Fıkra) Jandarmaların mülki görevlerini ilgilendiren ve disiplin cezasını gerektiren fülleri ortaya çıktığında valiler, il jandarma komutanından; kaymakamlar, ilçe jandarma bölük komutanından gereken cezanın verilmesini talep ederler. Alay ve bölük komutanları bunlar hakkında askeri mevzuat çerçevesinde gerekli işlemi yaparlar.

Diğer Soruşturmalar

JTY.Yönt. MADDE 186 - Askeri suçlarda;

a. Jandarma Subay, Astsubay, Uzman Jandarma, Askeri Öğrenci, erbaş ve erlere Jandarma Teşkilatında görevli sivil memur, sözleşmeli personelin ve iş kanununa tabi işçilerin askeri yargıya tabi suçlarından dolayı; 353 Sayılı Askeri Mahkemelerin Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır. Durum Jandarma Genel Komutanlığına bildirilir.

b. Jandarma personelinin mülki hizmetlerinden doğan veya bu tür hizmeti yaparken işledikleri suçları nedeniyle; 1609 sayılı Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Memurun Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatı hükümlerine göre işlem yapılır.

Jandarma personeli hakkında Memurun Muhakemat Kanununa göre yapılacak soruşturma Vali, Kaymakam tarafından ya da kendi amirleri olan jandarma iç güvenlik komutanı ile jandarma iç güvenlik komutanının önerisi, mülki amirin uygun bulması üzerine görevlendirilecek bir subay tarafından da yapılabilir.

c. Adli hizmetlerden doğan suçlarda; ilçe ve merkez ilçe jandarma bölük komutanları ile bu hizmetleri vekâleten yürütenler hakkında 1412 sayılı "Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu"nun 154/4 ncü maddesi gereğince 24/2/1983 gün ve 1802 Sayılı "Hakimler ve Savcılar Kanunu"nun 82 ne müteakip maddelerinde gösterilen hakim ve savcıların tabi oldukları muhakeme usulü uygulanır.

d. Jandarma personelinin kişisel suçlarında, genel hükümlere göre işlem yapılır.

b. Yargılama usulü bakımından:

Uzman jandarmalar yargılama usulü bakımından erbaşların tabi oldukları hükümlere tabidirler. Örneğin; disiplin mahkeme-sinin üyelerinden birisi, er ve erbaşların yargılamaında astsubaydır. (Dis.Mah.K. 2).

Subay ve astsubayların işledikleri suçlara ait davalar hariç olmak üzere; As.C.K.nun 63, 68 ve 76 ncı maddelerinde yazılı suçlar (Ağır hapis ce ölüm

¹⁷ 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı "Memurlar ve diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" 4.12.1999 tarihli ve 23896 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmekle, "Memurun Muhakematı Hakkında Kanuni Muvakkat" anılan Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

cezasını gerektiren halleri hariç), As.C.K.nun 137 nci maddesinde yazılı suç ve para cezasını veya hafif hapis cezasını veya yukarı haddi üç seneye kadar hapis cezasını gerektiren diğer kanunlarda yazılı suçlara ait davalara askeri mahkemenin hakim sınıfından olan üyelerinden birisi tarafından bakılacağı hk: As.Mah. Krlş. ve Y.U.K. Ek md. 1

C. Askeri öğrencilerle astlık-üstlük münasebetleri yoktur:

Uzman jandarmaların askeri öğrencilerle astlık üstlük münasebetleri yoktur. Onların astı veya üstü değildirler.

D. Yeni baştan askerlik cezası:

Uzman jandarmalar hakkında yeni baştan askerlik cezası uygulanmaz. Esasen, yeni baştan askerlik cezasını öngören As.C.K.nun 38 inci maddesi, 14.6.1989 tarihli ve 3574 sayılı Kanununun 3. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış bulunmaktadır. Dolayısıyla anılan hükümde zımnen mülgadır.

E. Mülki görevlerin yapılması esnasında “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun” hükümlerine tabidirler:

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’na göre, bir suçun işlenmesi halinde, Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlık soruşturması yapılır. Daha sonra ise, gerek görülürse mahkemede son soruşturmaya geçilir. Suçun ortaya çıkmasından hükmün kesinleşmesine kadar, sanık hakkında yapılacak bütün işlemler, adli makamların görev ve yetki alanı içinde yürütülür. Ancak, memurların işledikleri suçlarda yasa koyucu bu genel kuraldan ayrı bir usul öngörmüştür.¹⁸

Memurların memuriyet vazifelerinden doğan veya memuriyet vazifelerini yerine getirirken meydana gelen suçlardan dolayı haklarında yapılacak soruşturma ve kovuşturmanın adli makam ve usullere bağlı kılınmayarak idari makamlara ve farklı usullere bağlı tutulmasının sebebi; idarenin adliye karşısındaki bağımsızlığı kuralının korunması ve memuru güven altına almak suretiyle Devlet işlerinin selametle işleminin sağlanması ve memurun işlediği iddia olunan fiilin suç olup olmadığının amme hizmetlerinin ilkeleri hakkında bilgili, ehliyetli kimseler tarafından daha iyi takdir olunabileceği gerekçelerine dayanmaktadır.¹⁹

1329 (1913) tarihli olan “Memurin Muhakemat Kanunu Muvakkatı” bugünkü idari teşkilat ve ihtiyacımızı tamamiyle karşılamamakta, bir çok hüküm boşluklarını bünyesinde barındırmakta idi. Kanun, bugünkü adliye mahkemelerinin kurulmadığı, Ceza Yargılama Usul Kanununun bulunmadığı bir dönemde, bir zorunluluk olarak kabul edilmişti. Bu nedenle, 02.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun”²⁰ bu boşluğu gidermek amacıyla kabul edilmiştir. 4483 sayılı Kanun yürürlüğe girmekle, “Memurin Muhakemat Kanunu Muvakkatı” yürürlükten kalkmış bulunmaktadır.

¹⁸ Bkz: Jandarmanın Adli Görevleri, Jandarma Okulları Öğretim Başkanlığı Yayını, ÖDK - 108, J.Gn.K.lığı Basımevi 1993, s.205.

¹⁹ Bkz: Ülgen, I. Hakkı; Adli ve İdari Soruşturmalar (Fezleke ve Raporlar), Birinci Kitap, Ankara 1959, s.1

²⁰ Bkz. R.G.: 4.12.1999, S. 23896

AS. YARGITAY KARARLARI:

Jandarmaların adli ve idari görevleri esnasında işledikleri genel mahiyetteki suçlardan dolayı yargılama yeri her ne kadar adliye mahkemeleri ise de Jandarmanın asli sıfatının askerlik olması muvacehesinde hangi nev'i görevin ifasında işlenmiş olursa olsun askeri bir suç işlemeleri halinde Askeri Ceza ve Muhakeme Usulü Kanunlarına tabidirler(**As.Yrg.1.D., 3.3.1958, E. 209, K. 793**).²¹

Jandarmanın kaçakçılığın men ve takibine ilişkin görevi askerlik görevine ilişkin olmadığından bu görevin ihmali ile ilgili suçu görmeye askeri mahkemeler yetkili değildirler(**As.Yrg.2.D., 20.4.1960, E. 1751, K. 1875**).²²

Jandarma erlerinin As.C.K.nun tatbikatında nöbetçi ve dolayısıyla mezkûr kanunun 106 ncı maddesine göre âmir sayılabilmeleri, ancak ifa ettikleri nöbet hizmetlerinin askeri nöbet olması halinde mümkündür. Adli ve mülkî vazife ifa eden nöbetçi jandarma erleri As.C.K.nun 15 inci maddesi talimatına uygun bir hizmet ifa etmedikleri cihetle, kendilerine karşı As.C.K.nun 106 ncı maddesinde yazılı suçları işleyen asker kişilerin âmiri sayılamazlar(**As.Yrg.Drl.Krl., 18.6.1965, E.78, K.87**); (**Drl.Krl., 19.11.1965, E.110, K.132**).

İstirahatli olan subay, astsubay ve uzman jandarmaların 25 günden az olan istirahatlerini garnizon dışında geçirmeleri firar olmayıp disiplin tecavüzü niteliğindedir(**As.Yrg.2.D., 23.9.1971, E. 387, K. 386**).²³

As.C.K.nun tatbikatında, J. erlerinin "nöbetçi" ve dolayısıyla zikri geçen kanunun 106 ncı maddesine göre "âmir" sayılabilmeleri, ancak, ifa ettikleri hizmetlerin As.C.K.nun 15 nci maddesinde belirtilen şekilde silâhlı nöbetçi olmaları halinde mümkün bulunmaktadır(**As.Yrg.2.D., 7.12.1972, E.299, K.295**).

As.C.K.nun 171 nci maddesine ekli ceza çizelgesine göre; Ütgm. rütbesinde bulunan bir âmirin maiyeti altındaki subaylara göz hapsi cezası vermeğe yetkili olamayacağı belirlenmiş ise de²⁴, aynı K.nun 172 nci maddesinde: "Bir kıt'aya kumanda edenler, vekil dahi olsalar o kıt'a komutanlığına mahsus olarak kadroda gösterilen rütbenin ceza selâhiyetini haizdir" hükmü muvacehesinde, olay tarihinde 2 nci Bl.K.lığına vekalet eden J.Ütgm. H.E. tarafından Yzb. yetkisi kullanmaya mezun olmasına binaen sanık Atgm. K.S.'a verilen göz hapsi cezasında isabetsizlik bulunmamaktadır(**As.Yrg.1.D., 30.5.1977, E.201, K.196**); (**Drl.Krl., 24.6.1977, E.65, K.60**).

Jandarma Karakol Komutanı olan sanığın; karakollarda J.Gn.K.lığının tarifine uygun doldur-boşalt yapılacağına ilişkin İl J.A.K.lığının emrini, maddi olanak sağlanmadığı ve ağır kış şartları nedeniyle yerine

²¹ Ateşoğlu, E - Terzioğlu, A: A.g.e., 1.Cilt, s.175

²² Ateşoğlu, E - Terzioğlu, A: A.g.e., 1.Cilt, s.176

²³ Ateşoğlu, E - Terzioğlu, A: A.g.e., 1.Cilt, s.

²⁴ As.C.K.nun 171 nci maddesine bağlı Cetvel'in 22.3.2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanunla değişiklikten önceki halinde üsteğmenlere bu yetki verilmemiştir. Ancak, üsteğmenlerin maiyetine üç güne kadar göz hapsi cezası verebilmesi 4551 sayılı Kanunla değişik yeni Cetvel'e göre mümkün bulunmaktadır.

getiremediğine ilişkin savunması tahkik edilmeden eksik soruşturma ile karar verilmesi kanuna aykırıdır**(As.Yrg.Drl.Krl., 29.6.1989, E.167, K.177).**

Tüm yargılama aşamasında mahkeme kurulunun heyet olarak teşkil edildiği ve heyetçe kararın tesis edildiği görülmektedir. Oysa, 353 sayılı Kanunun Ek 1 inci maddesi, subay ve astsubay davaları hariç olmak üzere, konuya hasren As.C.K.nun 66 ncı maddesindeki suçlara, hakim sınıfından bir üyenin bakacağını amirdir. Sanığımız uzman jandarma çavuş olup, subay veya astsubay statüsünde değildir. Sanığın yargılamasının, mahkemenin hakim sınıfından bir üye tarafından yapılıp hüküm kurulması gerekirken, bu işlemin heyetçe yapılması, 353 sayılı Kanunun 207/A ve Ek 1 inci maddesine aykırı olup, mahkemenin kanuna uygun olarak kurulmaması sebebiyle, kanuna mutlak muhalefet olarak görülmüştür**(As.Yrg.4.D., 11.10.1994, E. 477, K. 475).**

Dosyada yer alan tanık beyanlarına, vak'a kanat raporuna, olayla ilgili tutulan tutanağa ve sair delillere nazaran hükümlü J.Eri İ.D.'ın olay tarihi olan 28.2.1995 günü saat 10.45 sularında üstü olan kursiyer Uzman Jandarma Çavuş A.Ö.'ye onun uyarıları nedeniyle ona karşı el kol hareketlerinde bulunduktan sonra bu uyarılara da uymayıp "sen kim oluyorsun lan, manyakmısın, bunların g.leri kalktı" gibi sözleri söylediği anlaşılmakta olup, bu sözlerin As.C.K. nun 85 nci maddesinde yazılı ve Askeri Mahkemenin yargılama sahasına giren üste hakaret suçunu oluşturduğu açık iken bunun disiplin mahkemesince üste ve amire saygısızlık olarak kabulü, yargılamayı sürdürmesi ve 477 Sayılı Kanunun 47 nci maddesine göre ceza tayini isabetsiz ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle yazılı emirle bozma istemindeki nedenler yerinde bulunup bunun kabulü ile mahkumiyet hükmünün bozulması ve dava dosyasının yargılamada yetkili ve görevli Askeri Mahkemeye gönderilmesi yoluna gidilmiştir.**(As.Yrg.1.D., 24.4.1995, E. 519, K. 515).**

Uzman çavuşlarında sabah içtimasına devamlı surette çıkacak-larına ve sabah sporuna iştirak edeceklerine ilişkin olan ve takım komutanı tarafından kendisine sözlü olarak 30.6.1994 tarihinde tebliğ edilmiş bulunan tabur komutanının emrine rağmen; J.Uzm.Çvş. ..'ın, 1.7.1994 günü yapılan sabah içtimasına çıkmadığının görülmesi üzerine, sabah içtimasına çıkması bunun için de içtima alanına gelmesi posta Er R.Ç. vasıtası ile takım komutanı Ütğm. (..) tarafından söyletildiği halde, sabah içtimasına çıkmadığı gibi sabah sporuna da katılmadığı dava dosyasında bulunan yazılı ve sözlü delillerle subuta erdiği anlaşıldığından, bu suçtan dolayı sanık hakkında yapılan yargılama sonunda As.C.K.nun 87/1 nci maddesinin uygulanması sureti ile tesis edilen neticeten yedi gün hapis cezasında bir isabetsizliğe rastlanmadığı.**(As.Yrg.4.D., 7.1.1997, E.7, K.5)**

Sanık vekilleri henüz stajyer olan maktul Uzm.Çvş. M.T.'in sanık J.Çvş. M.A.'ın üstü olmadığını ve dolayısıyla öldürme eyleminin kasten adam öldürme olarak tavsifi gerektiğini iddia etmekteyseler de; 3466 sayılı Uzman Jandarma K.nun 9 ve 12 nci maddelerinde yer alan hükümler karşısında maktulün, sanığın üstü olduğunda kuşku bulunmamaktadır.**(As.Yrg.3.D., 4.3.1997, E.11, K.116)**

Hopa İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde askerlik hizmetini yapmakta olan sanığın, 23.6.1998 günü saat 07.00 sıralarında, kendisini bölük komutanının odasında televizyon seyretmekte iken gören Uzm.J.Çvş. M.. tarafından tokatla dövülüp, içtimaya gönderildiği, ancak sanığın içtimaya çıkmadığını anlayınca, Uzman J.Çvş. M..'ın bizzat koğuşa gelerek emrini tekrarladığı, biraz önce meydana gelen tokatlama olayına sinirlenmiş olan sanığın bunun üzerine üstü uzman çavuşa yumrukla vurarak üste fiilen taarruz suçunu işlediği dosya kapsamından anlaşılıp subut bulmuş olduğundan, yerel Askeri Mahkemenin bu doğrultudaki kabulüyle, takdir ve uygulamasında yasaya aykırı bir cihet görülmediğinden sanığın temyiz itirazlarının reddi ile hükmün onanması gerekmiştir.**(As.Yrg.4.D., 12.4.2000, E.2000/265, K.2000/263)**

Dosya içeriğine göre; Yeşilova İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde görevli iken halen terhisli olan sanığın, 24 Şubat 1999 Günü Saat 14.30 sıralarında, kendisini bina içinde sigara içmemesi konusunda uyarı Uzm.J.Çvş. E.G.'na "Sigarayı bina içerisinde yaktıktan sonra dışarı çıktığını, dışarıda sigara içmesine karışamayacağını." söylediği, adı geçen bu kez kendisiyle konuşurken sigara içmemesi konusunda sanığı tekrar uyardığı, sanığın disiplinsiz davranışlarını sürdürmesi nedeniyle odasına götüren E.G. ile sanık arasındaki tartışmanın burada da devam ettiği, daha sonra her ikisinin de birbirlerine vurmaya başladıkları, gürültü üzerine araya girenler tarafından kavganın ayrıldığı, yargılama sonunda Uzm.J.Çvş. E.G.'nun da asta müessir fiil suçundan As.C.K.nun 117/1, TCK.nun 51/Son, 647 Sayılı Kanunun 4 ve 6 ncı Maddelerinin uygulanması suretiyle cezalandırılmasına karar verildiği, taraflarca süresinde temyiz edilmeyen bu hükmün kesinleştiği anlaşılmıştır. Oluş biçimi yukarıda özetlenen olay nedeniyle, elverişli delillerle sanığın suçunun sübutunu ve niteliğini kabul eden, uygun gerekçe ile az vahim hal ve ağır tahrik hükümlerini uygulayan, takdiri indirim nedenini de gözönünde tutarak en az cezaya hükmeden Mahkeme hükmünde, yasaya aykırı herhangi bir yön görülmediğinden; sanığın temyiz sebebi reddedilmiştir. **(As.Yrg.5.D., 10.5.2000, E.2000/261, K.2000/259)**

AS. YÜK. İDARE MAH. KARARLARI:

(...) Askeri Ceza Kanununun 188/1 nci maddesi ve aynı kanunun 188/4 ncü maddesi disiplin cezalarında yapılacak şikâyetin davacının vekili tarafından değil disiplin cezası alan tarafından yetkili disiplin amirine yapılmasının yasal zorunluk olması... esasen dava konusunun 1602 sayılı Kanunun 21/a maddesinin açık hükmüne istinaden mahkememizin görevine girmemesi nedeniyle 1602 sayılı Kanunun 45/a maddesi uyarınca ...davanın reddine ... **(AYİM.2.D, 1973, E. 75, K. 26).**

Askeri kişiler hakkında disiplin amirleri tarafından verilen disiplin cezalarının idari dava konusu yapılamayacağı.**(AYİM.1.D., 21.12.1977, E.1976/1137, K.1977/1223).**

Askeri Ceza Kanunu gereğince yetkili disiplin âmirince verilen "tevbih" cezası 1602 sayılı Kanunun 21 nci maddesi gereğince yargı denetimi dışında olduğundan; bu cezanın iptaline ilişkin davanın incelenme kabiliyeti yoktur**(AYİM.2.D., 18.1.1992, E.92/739, K.886).**

Batıkent'te bir hırsızlık ihbarı üzerine Jandarma tarafından alınan emniyet tedbirleri esnasında suçlu olduğu sanılan kişilerce açılan atış sonucu jandarma erinin yaralanmasında, eylemin askeri hizmete ilişkin unsuru gerçekleşmeyip olayın jandarmanın mülki görevine dahil olduğu anlaşılınca dava idare mahkemesinin görev alanı dahilindedir. **(AYİM.2.D.,25.1.1995, E. 1994/1226, K. 1995/30).**

Jandarma Karakol Komutanlığında uzman jandarma çavuş olarak görev yapan ve görev yerindeki sağlık ocağı lojmanında oturan davacının evine PKK örgütü mensuplarınca yapılan saldırı sonucu ev eşyalarına verilen zararın, askeri hizmete ilişkin bulunmaması nedeniyle, davaya bakmak AYİM'in görev alanı dışındadır. **(AYİM.2.D., 15.2.1995, E. 1995/128, K. 1995/99).**

Astsubayların Askeri Ceza Kanunu uyarınca maiyetlerin-dekilere disiplin cezası verme yetkisi bulunmadığından; şube başkanı vekilliğine baktığı sırada emre itaatsizlik gerekçesiyle şubede görevli sivil memura bu astsubayca verilen maaş katı cezası yok hükmündedir. **(AYİM.2.D., 5.3.1997; E.1997/63, K.1997/174)**